

Vgl. दक्र, दकर. — 2) m. Meer, Ocean UGÉVAL.

दम्वैतस् (द° + चे°) adj. von geringer Etsicht: मर्त्य RV. 8, 90, 16. स्मदा परैर्दप दम्वैताः 10, 61, 8.

1. दम्, दाम्यति DAHUP. 26, 94. P. 7, 3, 74; दमित्वा und दात्वा 2, 56; दमि 3, 34, Sch. दात्त und दमित (beide Formen auf das caus. zurückgeführt, während nur die letzte dahin gezogen werden kann) 2, 27. VOP. 26, 114. AK. 3, 2, 47. MED. t. 24. 1) zahm —, sanft sein: दाम्यत (Sch.: = दात्ता भवत) ÇAT. Br. 14, 8, 2. दात्तं gezähmt, zahm, sanft, in seinen Leidenschaften gezügelt: यत्स्त्री सती दात्ता धेनुः) TBR. 1, 7, 4, 4. साधुदात्ताः (von Pferden) MBH. 3, 15704. नागैर्दात्तिः SUPR. 2, 543, 11. subst. m. ein gezähmter Stier (vgl. दम्य) RĀGĀN. im ÇKDR. RĀGĀ-TAR. 5, 432. von Menschen: शास्ती दात्त उपरतस्तिक्तित्तुः ÇAT. Br. 14, 7, 2, 28. VEDĀNTAS. (Allah.) No. 14. M. 4, 35. 246. 6, 8. 7, 141. 9, 188. MBH. 1, 6133. 7668. अनिरुद्धं गुणैर्दात्तम् HARIV. 6718. R. 1, 51, 26. 57, 2. BRAHMA-P. in LA. 49, 6. BHĀG. P. 1, 5, 24. 29. अदात्तगोमिः (nach BURN. गो = इन्द्रिय) 7, 5, 30. die Beschwerden der Bussübungen muthig ertragend AK. 2, 7, 42. H. 811. MED. — 2) zähmen, bändigend, bezwingen: क्रूरशोषप्रतरान्व्याध्रान्दमित्वा चाकरोद्देशे MBH. 7, 2379. BHĀG. P. 3, 3, 4. यमो दाम्यति राज्ञान् BHATT. 18, 20. ज्ञानुभ्यामदमीञ्चान्यान् 15, 37. दमित्वाप्यरिसंघातान् 9, 42. अदात्तास्त्रिदशैरपि 19. नागे च दमिते मया HARIV. 3648. — caus. दमयति (med. P. 1, 3, 89. VOP. 23, 58) bezwingen, bewältigen: अनानतं दमयन्तं पृतन्युन् RV. 7, 6, 4. 10, 74, 5. दमयन्त्सपत्नान् AV. 5, 20, 1. अस्त्वयं सर्वदमनः सर्वं हि दमयत्यसौ MBH. 1, 2995. 5537. 7, 2381. दमयित्वा 2382. अशिक्षितम् — दमयितुं क्लृप्य RĀGĀ-TAR. 4, 265.

— आ in der Stelle: घृणा न यो धत्सा पत्नना यत्रा रोदसी दं सुपत्नी RV. 6, 3, 7. Nach ŚĀI. ist दम् = दमयन्; vgl. दंसुपत्नी.

— उद् bezwingen, überwältigen: उद्दम्य MBH. 12, 6596. — Vgl. उद्दम.

— प्र caus. dass.: प्रादमयन्तं पुष्पेषुम् BHATT. 8, 63.

2. दम् in der Stelle: अस्याजरासो दमाम् रित्रा अर्चद्भूमासो अग्रयः पावकाः RV. 10, 46, 7. Nach MAHIDH. zu VS. 33, 1 entweder so v. a. गृह्णाणाम् oder दमनीयानाम् (रक्षसाम्). Wohl eine Nebenform von 1. दम; vgl. 1. दन् und दंपति.

1. दम् m. oder n. (Gebiet); Haus, Heimath; viell. auch die zum Hause Gehörigen; im acc. dat. loc. sg. und loc. pl. gebraucht. NAIGH. 3, 4. यज्ञो नो मित्रावरुणा यज्ञो देवो ऋतं बृहत्। अग्ने यन्ति स्वं दमम् RV. 1, 75, 5. (अग्निम्) वर्धमानं स्वे दमे 1, 1, 8. 2, 2, 11. 4, 8, 3. VS. 8, 24. सिंहे न दमे RV. 1, 174, 3. दम् आ 61, 9. 143, 4. 2, 1, 8 u. s. w. ब्रह्मा चासि गृहपतिश्च नो दमे 2, 1, 2. 7. दमे विशाम् 6, 2, 10. मा नो दमे मा वने आ जुह्वीः 7, 1, 19. दमेष्वा 2, 8, 3. द्यौश्च त्वा पृथिवी पृथिवीसो नि हेतारं सादयते दमोय 3, 6, 3. Vgl. पुरु°. Das Wort hat im Sanskrit keine andere Ableitung als von 1. दम्, bezeichnet demnach ursprünglich den Ort, wo der Mann unumschränkt waltet, Gebiet, Bann des Hauses und Hofes. Dass nicht die Wohnung als Gebäude verstanden ist, zeigt der Gebrauch des Wortes. Ist diese Ableitung richtig und, wie sich kaum zweifeln lässt, das griech. δῶμος gleicher Abstammung mit दम्, so darf jenes nicht mehr auf δέμω zurückgeführt werden.

2. दम् (von 1. दम्) 1) adj. am Ende eines comp. bändigend, überwältigend; s. अरिंदम, गोदम. — 2) m. N. pr. eines Maharshi MBH. 13, 1762. ei-

nes Sohnes des Narishjanta, eines Sohnes des Marutta, HARIV. LANGL. 1, 55. VP. 353. eines Sohnes des Marutta BHĀG. P. 9, 2, 29. eines der 3 Söhne Bhīma's, Königs von Vidarbha, N. 1, 9. = कर्दम (wohl der Pragāpati und nicht Schlamm, Sumpf, wie WILS. übersetzt) H. an. MED. N. pr. eines Buddha LALIT. 368, N. 5. — 3) m. nom. act. parox. P. 7, 3, 34, Sch. oxyt. ÇAT. Br. a) Selbstbezähmung, Selbstbeherrschung AK. 3, 3, 3. TRIK. 3, 3, 297. ÇAT. Br. 14, 8, 2, 4. KENOP. 33. TAITT. UP. 1, 9. M. 4, 246. 6, 92. BHĀG. 10, 4. 16, 1. MBH. 3, 121. N. 6, 10. 12, 45. INDR. 4, 7. — b) das Zähmen, Bändigend H. an. (lies दमन st. दमन) und MED. — c) Züchtigung, Strafe; insbes. Geldbusse AK. 2, 8, 2, 21. TRIK. H. 736. 745. (एतेषाम्) शिपाविदलरस्वाम्यैर्विदध्यान्पतिर्दमम् M. 9, 230. दुष्टेषु राजसु दमं व्यदधात् BHĀG. P. 2, 7, 20. 3, 16, 25. उद्दमो धतः 1, 18, 41. 5, 26, 6. चिकित्सकानो सर्वेषां मिथ्या प्रचरन्तो दमः M. 9, 284. अभिचारेषु सर्वेषु कर्तव्यो द्विशतो दमः 290. 8, 285. दाड्यो हिंसायां द्विशतं दमम् 293. JĀĀ. 2, 4. नित्यस्यापकर्तारं तत्समं दापयेद्दमम् M. 8, 192. 59. 108. 191. 257. 273. स प्राप्नुयाद्दमं पूर्वम् 9, 287. अवरुणो भवेत् — षट्त्वं दमम् 8, 198.

दमक (wie eben) adj. zähmend, bändigend P. 7, 3, 34, Sch. कृस्तिगो-ऽश्वोष्ठं M. 3, 162. अप्राप्तदमकाश्चैव नासानो वेधकाश्च ये । बन्धकाश्च प्रूनो ये ते वै निरयगामिनः ॥ MBH. 13, 1651.

दमघोष (दम + घोष) m. N. pr. eines Königs der Kedi, des Vaters von Çiçupāla, TRIK. 2, 8, 22. MBH. 1, 7029. 2, 1594. 3, 616. HARIV. 3256. 6399. fgg. BHĀG. P. 7, 1, 17. 9, 24, 38. fgg.

दमैथ (von 1. दम् m. UGÉVAL. zu UNĀDIS. 3, 114. 1) Selbstbezähmung, Selbstbeherrschung AK. 3, 3, 3. H. an. 3, 319 (lies दमने st. दमके). MED. th. 19. m. 14. — 2) Züchtigung, Strafe H. an. MED.

दमथु (wie eben) m. Selbstbezähmung, Selbstbeherrschung TRIK. 3, 3, 297. Nach WILS. und ÇKDR. auch Züchtigung, Strafe; ÇKDR. angeblich nach MED., die gedr. Ausg. liest aber दमथ.

दमन (wie eben) 1) adj. f. ई zähmend, bändigend, überwältigend; am Ende eines comp. H. 11. शत्रु° MBH. 8, 2928. आत्म° BHART. 2, 52. वा-दिवृद्दमनी विद्या 3, 47. = वीर H. an. 3, 331. = धीर MED. n. 74. zur Ruhe gelangt, leidenschaftlos (also = आत्मदमन), = उपशात ÇABDAR. im ÇKDR. Vgl. कालदमनी, कुलदमन, सर्व°. — 2) m. proparox. संज्ञायाम् gaṇa नन्त्यादि zu P. 3, 1, 134. a) Bändiger der Pferde, Wagenlenker: एकदमन (रथ) BHĀG. P. 4, 26, 2. — b) N. pr. eines Sohnes des Vasudeva von der Rohiṇī HARIV. 1951. eines Brahmarshi N. 1, 6. VĀJU-P. in Verz. d. Oxf. H. 52, a, 24. eines Sohnes des Bharadvāja SKANDA-P. ebend. 71, b, Kap. 74. eines alten Königs MBH. 1, 224. eines Sohnes des Bhīma, Königs von Vidarbha, N. 1, 9. — c) N. einer Blume, Artemisia indica (vulg. दोना) TRIK. 2, 4, 23. H. an. MED. वक्ष्ये ऽथो सर्वदेवानो पवित्रदमनार्पणम् । पवित्रैः श्रावणे पूजा चैत्रे दमनकैरपि ॥ Verz. d. Oxf. H. 100, a, Kap. 23. — 3) f. ई N. einer Pflanze, = अग्निदमनी Solanum Jacquini RĀGĀN. im ÇKDR. — 4) n. das Zähmen, Bändigend, Züchtigen: सुसंबद्धो तु तौ दम्यो दमनायामिनिःसृता MBH. 12, 6591. KULL. zu M. 8, 146. सत्त्वानौ प्रसभदमनात्सर्वदमनः ÇĀK. 192. मनसो दमनम् MBH. 3, 17373. अमित्र° R. GORR. 2, 20, 36. असाधु° BHĀG. P. 1, 17, 14. अत्युच्छ्रितस्य दमनमुचितं च श्रुतौ श्रुतम् BRAHMAVAIV. P. im ÇKDR.

दमनक (von दमन) 1) m. N. pr. eines Mannes Verz. d. Oxf. H. 153, a.